

FÅGELINVENTERING EKENSBERG

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Gröndal, Stockholms kommun.

Beställning: Exploateringskontoret i Stockholms stad
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 14 februari 2025
Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
Medverkande: Ossian Rydebjörk, Ebba Melin
Intern granskning av rapport: Aina Pihlgren 2024-07-31
Foton: Ekologigruppen AB
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10719
Bild på framsidan visar ett hålträd i inventeringsområdet där större hackspett häckar

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Uppdragets mål och syfte	3
Metod	5
Resultat	7
Naturvårdsrelevanta arter	7
Naturtyper och fågelbiotoper i området	8
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	9
Tidigare fynd	12
Presentation av naturvårdsrelevanta arter	13
Vanligt förekommande fågelarter	18
Lagstiftning för fåglar	20
Förslag till vidare utredningar	22
Referenser	23
Bilaga 1. Inventeringsfakta	24
Bilaga 2. Metodik	25
Bilaga 3. Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordningssynpunkt	27

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret i Stockholms stad genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Ekensberg i Stockholm kommun. Inventeringsområdet ligger i Gröndal tätort i Stockholms kommun. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda vilka fågelarter som har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och möjlighet att bedöma sannolikheten för häckning av alla förekommande arter inom området.

Naturvårdsrelevanta arter

Fokus har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

27 arter förekommer inom eller intill inventeringsområdet

I samband med inventeringen påträffades 27 fågelarter. Av dessa arter är tolv naturvårdsrelevanta och 15 är vanligt förekommande arter. Tio av de naturvårdsrelevanta arterna påträffades av Ekologigruppen vid inventeringen och två finns rapporterade via databasen Artportalen. Tio av de naturvårdsrelevanta arterna är rödlistade och två har en negativ trend. För sex av de naturvårdsrelevanta arterna (björktrast, gråkråka, gråsparv, gråtrut, fiskmås och östersjötrut) är bedömningen att de har fortplantningsområde/revir inom planområdet/inventeringsområdet.

Artskyddsförordningen

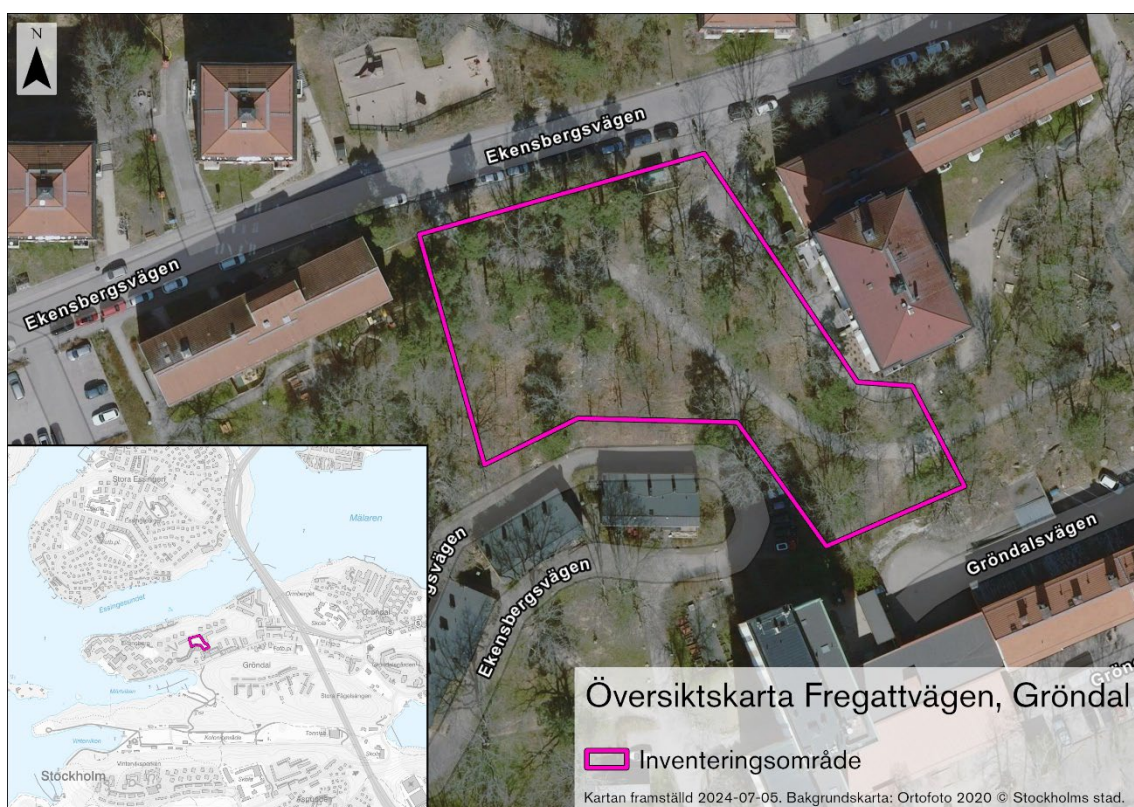
Från och med 2022-10-01 gäller en justering av lagstiftning för fåglar i artskyddsförordningen. För alla fågelarter gäller liksom tidigare att man inte får avsiktligt förstöra bon eller ägg. Vad gäller naturvårdsrelevanta arter så får man enligt nya lagstiftningen inte störa dem om denna störning riskerar innebära att populationen inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds och föreslag på skyddsåtgärder ges.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret i Stockholms stad genomfört en fågelinventering i Ekensberg. Inventeringsområdet ligger vid Gröndal tätort i Stockholms kommun och utgörs av ett detaljplaneområde med en buffertzona på cirka 50 meter. Läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringsområdet.

Fågelinventeringen har omfattat alla fågelarter. Fokus i uppdraget har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen.

Målet med utredningen har varit dokumentera områdets värde som fortplantningsområde för fåglar. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i inventeringsområdet (figur 1). För samtliga arter är målet att indicium på häckning i inventeringsområdet ska kartläggas.

Syftet har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare kan fågelinventeringen ligga

till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter för tillståndsprövning enligt miljöbalken. En artskyddsutredning kan också vid behov ge förslag till skyddsåtgärder för att undvika störning som riskerar att populationerna av förekommande fågelarter inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning (naturvårdsrelevanta arter)

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i artskyddsförordningens bilaga 1

Här listas arter som är särskilt skyddade i EU:s fågeldirektiv. För dessa arter måste respektive stat upprätta skyddade livsmiljöer. Dessa arter markeras med förkortningen FD.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning. Med negativ trend avses arter som minskat med mer än 20% de senaste 5 åren.

Tidigare rödlistade fågelarter

De tidigare rödlistade arter som omfattas är de arter där populationen inte minskar men där denna stabiliserats på en lägre nivå (minst $<-25\%$) på grund av habitatförändringar i Sverige. Arter som återgått till en tillfredställande nivå omfattas ej.

Författare för rapporten har varit Ossian Rydebjörk. Medverkande har varit Ebba Melin (kartor). Fältarbete har genomförts från början av mars till slutet av maj av Ossian Rydebjörk. Intern kvalitetsgranskare har varit Aina Pihlgren.

Metod

Nedan summeras de viktigaste delarna i genomförande av inventeringen. För mer information rörande metodik och tillvägagångssätt hänvisas bilaga 2 Metodik.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutter, samt sök i databasen Artportalen från år 2004–2024 (Artportalen 2024). Utsök från Artportalen gjordes flera gånger inför inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i inventeringsområdet (Figur 1).

Fältarbete

Totalt genomfördes åtta besök i området mellan mars och slutet av maj 2024. Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringslokaler till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till slutet av maj. I bilaga 1 redovisas inventeringsfakta.

Vid fältbesöken användes programvaran Field Maps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, position med cirka 10 meters noggrannhet, om möjligt kön, antal samt häckningskriterie/aktivitet. För att optimera förutsättningarna för fågelobservationer genomfördes inventeringarna från tidig morgon till förmiddag och företrädesvis under dagar med klart väder och svaga vindar.

Inventeringen utfördes i enlighet med de två metoderna Revirkartering och Atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik fågelart det finns inom ett område och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter av fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. Metodiken rekommenderar åtta till tolv fältbesök fördelade på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2012).

För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar vid tre besök. Undantag från denna regel görs då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.). Undantag görs även för arter som anländer till häckplatsen först i slutet av maj eller början av juni. Eftersom inventeringen endast omfattar två besök under denna period så avgränsas revir för dessa arter även vid endast två observationstillfällen.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning, till exempel vuxen fågel med mat i näbben. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen om det har funnits relevanta data. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt fall relevant häckningsbiotop finns i området. Alla noterade arter i denna inventering har rapporterats på databasen Artportalen.

Avgränsningar

Alla fågelarter har omfattats av inventeringen men fokus för denna inventering har legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, det vill säga arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (se faktaruta sid. 4). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), Bilaga 2.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, störning, påverkan på fortplantningsområden eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller exakt geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. För arter med stora revir som exempelvis kråka och många hackspettar kan det trots flera observationer ofta vara svårt att avgränsa reviret. För vissa arter saknas också kunskap om generell revirstorlek varför det är svårt att avgränsa reviren.

Det finns i flera fall en viss osäkerhet avseende fynd från databasen Artportalen eftersom de ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där. Vi bedömer dock sammantaget att aktuell inventering har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Tidigare inventeringar

Ekologigruppen genomförde en naturvärdesinventering i området våren 2024 (Ekologigruppen 2024). Resultatet påvisade påtagligt naturvärde inom inventeringsområdet. Naturvärdet är främst knutet till skoglig kontinuitet med förekomst av gamla träd, död ved och rödlistade arter.

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 27 fågelarter: 12 naturvårdsrelevanta fågelarter och 15 vanligt förekommande fågelarter. De naturvårdsrelevanta arterna redovisas i tabell 1 (tio arter som observerades vid inventeringen) samt tabell 2 (två arter som finns rapporterade från närområdet via databasen Artportalen (sökning mellan 2004-01-01–2024-05-21)). Observationer och avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 2-4. De vanligt förekommande arter som påträffades under inventeringen redovisas i tabell 3. De förkortningar som används i texterna nedan är FD=fågeln är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, samt rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, LC=livskraftig.

Naturvårdsrelevanta arter

Tio av arterna är rödlistade (faktaruta sida 4) och två av arterna har en negativ trend (faktaruta sidan 4). För sex av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområden/revir inom eller intill planområdet. Dessa är björktrast och gråkråka (dessa konstaterades häcka inom och intill planområdet) samt fiskmås, gråsparv, gråtrut och östersjötrut (dessa observerades med trolig häckning). Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 2-4. Mer information om arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under avsnitt *Presentation av noterade naturvårdsrelevanta arter*.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad. LC=livskraftig.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	1 par påträffades med nyligen flygga ungar, vilket innebär en konstaterad häckning inom eller intill planområdet. 2 par påträffades med permanenta revir. Det är troligt att dessa häckade inom eller intill inventeringsområdet 2024.	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Fiskmås	NT	4 par fiskmåsar observerades med besök på trolig boplat. Det är troligt att de häckar på omkringliggande hustak.	27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Gråkråka	NT	1 par gråkråka konstaterades häcka inom planområdet i en stor tall. Ungar har observerats i boet.	13/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Gråtrut	NT	1 par gråtrut har observerats med besök på trolig boplat. Det är troligt att paret häckar på ett av de högsta husens tak i närheten.	27/3, 9/4, 19/4, 9/5, 16/5
Gråsparv	LC	6 par noterades med permanenta revir. Det är troligt att dessa häckar under takpannorna på intilliggande hus.	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Grönfink	EN	1 grönfink hördes sjunga vid ett tillfälle. Det är möjligt att arten häckar i närområdet.	9/4
Skrattmås	NT	3 ex har setts förbiflygande. Arten bedöms inte häcka inom eller strax utanför planområdet.	19/4
Sädesärla	LC	1 par observerades sjungandes. Det är möjligt att paret häckar inom eller intill planområdet.	9/5, 16/5
Ärtsångare	NT	1 ärtsångare hördes sjunga vid ett tillfälle. Det är möjligt att arten häckar i närområdet.	9/5
Östersjötrut	VU	1 par östersjötrut har observerats med besök på trolig boplat. Det är troligt att paret häckar på ett av de högsta husens tak i närheten.	19/4, 9/5, 16/5

Naturtyper och fågelbiotoper i området

Inventeringsområdet är cirka 0,5 hektar stort och utgörs av ett mindre skogsområde med inslag av hårdgjorda ytor. Den dominerande naturtypen är skog av biototypen blandskog, som här främst består av gamla tallar och ädellövträden ek och alm. Skogsområdet är till stor del beläget i en sydvänd sluttning. Skogsbeståndets ålder varierar men i de äldsta partierna bedöms den genomsnittliga åldern vara cirka 120 år med inslag av flera äldre och yngre träd. Skogsområdet ligger mitt i tätorten och omgärdas av flerbostadshus.

Skogsmiljöer

Inventeringsområdet utgörs i helhet av skogsbevuxen mark, men omgärdas av tätort med bebyggelse. Skogsmarken har inslag av gamla tallar och lövträd, flera av dessa med håligheter. Skogsmarken har även inslag av bärande träd och buskar, vilket gör att inventeringsområdet får en lummig karaktär. Sammantaget har inventeringsområdet en mängd lämpliga boplatser för en rad olika arter. Gråkråka (NT) häckar i en av inventeringsområdets gamla tallar. Björktrastar häckar vanligen i grenklykor av lövträd. Många småfåglar, exempelvis ärtsångare eller grönsångare, häckar gärna undangömt i täta buskar eller träd. Andra arter häckar gärna i håligheter i träd, som exempelvis större hackspett som konstaterades häcka i en ek i inventeringsområdet.

Tätort med hus och inslag av buskar och träd

Eftersom inventeringsområdet ligger mitt i en tätort omgärdas det av bebyggelse. Men i denna miljö förekommer buskar och träd, samt att själva husen ofta kan utgöra lämpliga boplatser för många arter. Fiskmå, gråtrut och östersjötrut är tre rödlistade arter som noterats på de omkringliggande hustaken. Det är troligt att dessa häckar där. Flera par gråsparvar häckar sannolikt under takpannorna på intilliggande hus.

Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

I kartorna, figur 2-4, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades vid minst tre tillfällen inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas, tabell 5 (BirdLife 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindicium i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga).

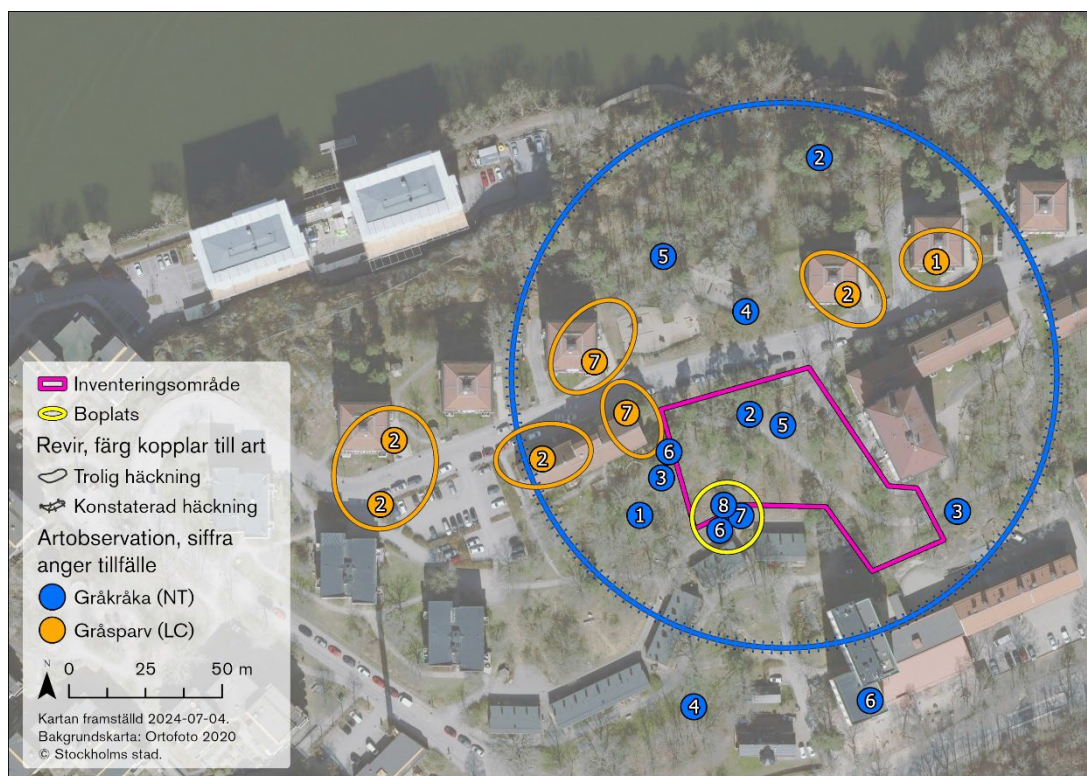
Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2024), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir.

I vissa fall så är osäkerheten vad gäller avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret extra stor. Då markeras detta med särskild avgränsning på kartorna.

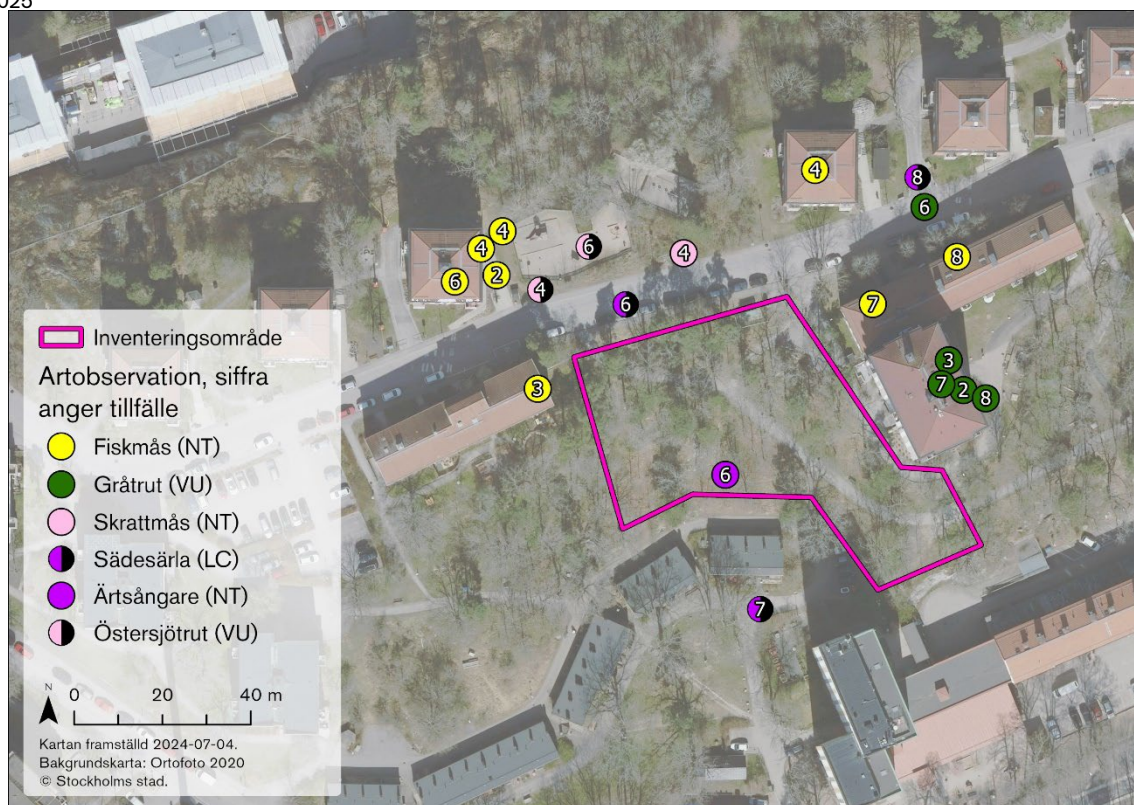
När det gäller vissa arter, exempelvis björktrast, är det inte möjligt att avgränsa enskilda revir eftersom björktrast inte tydligt hävdar sina revir annat än mycket tidigt på våren. Därefter häckar de gemensamt och använder samma födosöksområden. I dessa fall har den del av inventeringsområdet där observationer av arten gjorts identifierats som ett gemensamt revir för flera par.

Figur 2. Observationer och revir av björkrast. Revir avgränsas med ovala linjer som är heldragna vid trolig häckning och tvärstreckade vid konstaterad häckning. Siffrorna visar vilken gång i ordningen observationen är gjord.

Figur 3. Observationer och revir av gråspurv och gråkråka. Revir avgränsas med ovala linjer som är heldragna vid trolig häckning och tvärstreckade vid konstaterad häckning. Siffrorna visar vilken gång i ordningen observationen är gjord.

Figur 4. Observationer av naturvårdsarter. Revir har inte avgränsats för måsfåglar för att dessa inte hävdar revir, men det är troligt att fiskmås, gråtrut och östersjötrut häckar på hustaken. Siffrorna visar vilken gång i ordningen observationen är gjord.

Tidigare fynd

Det finns enstaka fynd från databasen Artportalen rapporterade från inventeringsområdet (tabell 2 och bilaga 3).

Observationer som bedöms relevanta ur
artskyddsförordningssynpunkt

Enligt uppgifter registrerade i databasen Artportalen (sökning 2004–2024) finns två naturvårdsrelevanta fågelarter noterade från området. Det rör sig om fynd av duvhök och mindre hackspett som potentiellt skulle kunna ha revir/fortplantningsområden som delvis utgörs av planområdet, även om det inte finns några indikationer på att dessa arter använder själva planområdet. Sannolikt häckar och födosöker dessa arter främst söderut kring vinterviken, men det är möjligt att arterna ibland födosöker inom eller alldeles intill planområdet. Däremot observerades inga sådana täcken under inventeringen.

Tabell 2. Tabellen visar arter registrerade på databasen Artportalen som bedöms ha fortplantningsområden eller viloplatser inom inventeringsområdet under åren 2004–2024. ASF=Artskyddsförordningen. 4 §=skydd i ASF. FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig.

Art	RK	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Duvhök	NT	Arten är noterad med låg noggrannhet i närområdet, vilket skulle kunna innebära att arten har observerats i planområdet. I Ekensberg har duvhök även noterats utanför planområdet vid flera tillfällen, kring vinterviken och de större sammanhängande skogsområdena omkring. Det är möjligt att planområdet utgör en del av duvhökens revir. Duvhök har dock inte observerats under Ekologigruppens inventering 2024, och det finns heller inga andra tecken på att duvhöken skulle använda planområdet. Om planområdet används bedöms det vara av marginell betydelse då det är mycket litet samt är inklämt mellan huskroppar, medan det finns större sammanhängande skogsområden av högre kvalitet kring vinterviken.	1/1-24.
Mindre hackspett	NT	Arten är rapporterad årligen från 2019 till 2024 med kriterier som indikerar häckning, samt sporadiskt innan 2019. Arten är inte rapporterad i planområdet, men i närområdet av planområdet (kring vinterviken, varav det närmsta fyndet är rapporterat cirka 200 meter söder om planområdet). Även om arten inte påträffades vid inventeringen eller finns rapporterad inom planområdet är det möjligt att planområdet utgör en del av artens revir. Särskilt vintertid utökas storleken på ytan som mindre hackspett använder för födosök. Om planområdet används bedöms det vara av marginell betydelse då det är mycket litet samt är inklämt mellan huskroppar, medan det finns större sammanhängande skogsområden av högre kvalitet kring vinterviken.	2019-2024

Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordningssynpunkt

Enligt Artportalen (2004–2024) har även havsörn och strandskata noterats i närområdet. Dessa arter använder inte planområdet för häckning eller födosökning och bedöms inte vara relevanta att utreda ut artskyddsförordningssynpunkt.

Presentation av naturvårdsrelevanta arter

Nedan följer en kortare beskrivning av de påträffade arternas ekologi, status/trend och förekomst i området. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och alltså omfattats av en mer noggrann utredning. Naturvårdsrelevanta arter (faktaruta sidan 4) omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Information om arternas ekologi och populationsutveckling har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2024), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2023), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2004–2024).

Björktrast (NT)

Förekomst i området

Ett par björktrastar konstaterades häcka inom eller intill planområdet då nyligen flygga ungar observerades tillsammans med föräldrarna när de födosökte strax utanför planområdet. Ytterligare två par observerades med permanenta revir och det är troligt att dessa häckade inom eller intill inventeringsområdet.

Ekologi

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark. Den häckar också i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsmattor verkar fungera som födosöksmiljö. Den förekommer i olika slags miljöer som fjällbjörkskog, löv- och blandskog, parker, alléer, trädgårdar (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori NT - nära hotad. Populationen bedöms ha gått ner cirka 20 % de senaste åren (ArtDatabanken 2020). Arten är fortfarande vanlig i Stockholms län. Den verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är ringa.

Duvhök (NT)

Förekomst i området

Arten är noterad med låg noggrannhet i närområdet, vilket skulle kunna innebära att arten har observerats i planområdet. I Ekensberg har duvhök även noterats utanför planområdet vid flera tillfällen, kring vinterviken och de större sammanhängande skogsområdena omkring. Det

är möjligt att planområdet utgör en del av duvhökens revir. Duvhök har dock inte observerats under Ekologigruppens inventering 2024, och det finns heller inga andra tecken på att duvhöken skulle använda planområdet. Om planområdet används bedöms det vara av marginell betydelse då det är mycket litet samt är inklämt mellan huskroppar, medan det finns större sammanhängande skogsområden av högre kvalitet kring vinterviken.

Ekologi

Duvhöken, som ofta har stora fortplantningsmiljöer/revir, är starkt bunden till skog, såväl för jakt som för häckning. Undersökningar i barrskogsdominerade landskap visar tydligt att den föredrar att jaga i stora bestånd av gammal skog, och undviker yngre bestånd. Boet byggs i träd, vanligtvis tall eller gran, och samma bo används flera gånger, men den har ofta flera alternativbon i reviret. Duvhöken häckar även i tätortsnära äldre skogar där den har gott om föda i urbana miljöer (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Duvhöken har varit rödlistad sen 2015 och påverkas sannolikt av det moderna skogsbruket med korta omloppstider där skogen sällan tillåts att bli gammal. Eftersom arten främst häckar och jagar i gamla skogar blir bristen på äldre skog en negativ faktor.

Fiskmå (NT)

Förekomst i området

Fyra par fiskmåsar observerades med besök på trolig boplat. Det är troligt att de häckar på omkringliggande hustak. Paren använder inte själva planområdet för födosökning eller häckning.

Ekologi

Fiskmåsen är en flyttfågel som ibland stannar i Sverige. Arten häckar ensam eller i kolonier i våtmarker, längst kuster, på öar, vid insjöar och ibland även på hustak i samhällen. Den är en allätare som äter fisk, maskar och skalbaggar men födosöker också i tätbebyggda områden där den exempelvis kan hitta matrester från människor.

Status/trend

Arten har vid tidigare rödlistningstillfällen bedömts som LC (livskraftig), men populationen minskar nu med en takt som medför att kriterierna för NT (nära hotad) blir uppfyllda. Minskningstakten har uppgått till 16 (7-22) % under de senaste 18 åren. Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU). Populationen i Sverige bedöms utgöras av cirka 100 000 par.

Gråkråka (NT)

Förekomst i området

Ett par gråkråka konstaterades häcka inom planområdet, i en av de stora tallarna. Paret har byggt ett bo i toppen av trädet, och ungar har observerats i boet när dessa blivit matade av föräldrarna.

Ekologi

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden. Detta är den ras av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom kråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsduge för placering av själva boet.

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020 i kategorin Nära hotad (NT) och har inte varit rödlistad tidigare.

Gråsparv (LC)

Förekomst i området

Sex par gråsparvar noterades med permanenta revir. Det är troligt att dessa häckar under takpannorna på intilliggande hus. Arten har inte observerats inom själva planområdet utan trivs i den omkringliggande tätorten.

Ekologi

Gråsparven är kraftigt byggd med stort huvud och grov näbb. Den häckar gärna i människans närhet, både i städer och på landet. Arten är en social stannfågel som vanligen uppträder i flock. Den häckar typiskt under takpanna eller i ventilhål, ibland i träd.

Status/trend

Gråsparven är inte rödlistad år 2024, men en minskning av populationen har skett de senaste 30 åren. Minskningen har uppgått till 67-77 % under denna period, men under de senaste tio åren har en svag uppgång skett enligt Svensk Fågeltaxering. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Livskraftig (LC) till Sårbar (VU).

Gråtrut (VU)

Förekomst i området

Ett par gråtrutar observerades med besök på trolig boplats. Det är troligt att de häckar på omkringliggande hustak. Paren använder inte själva planområdet för födosökning eller häckning.

Ekologi

Gråtruten är en stor måsfågel med ett vingspann på upp till 150 cm. Den häckar huvudsakligen kolonivis längst hela östersjöns kuster. Arten är en allätare som bland annat äter rester efter döda djur, fisk, maskar, insekter, fåglar och restavfall.

Status/trend

Arten är relativt vanlig och populationen bedöms uppgå till 61 000 par i Sverige. Arten är rödlistad som VU (sårbar) eftersom arten har minskat kraftigt på senare år. Senaste uppskattningen visar på en minskning på 37% senaste 20 åren (Wirdheim 2023).

Grönfink (EN)

Förekomst i området

En individ har noterats sjungande vid ett tillfälle. Arten har inte setts inom området och bedöms inte häcka inom planområdet 2024. Men det är möjligt att den häckade intill planområdet.

Ekologi

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Status/trend

Grönfink är en i regionen allmänt förekommande art. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga populationsnedgången de senaste 10 åren, orsakad av sjukdomen gulknopp, är den numera rödlistad i hotkategorin starkt hotade arter (EN).

Mindre hackspett (NT)

Förekomst i området

Arten är rapporterad årligen från 2019 till 2024 med kriterier som indikerar häckning, samt sporadiskt innan 2019. Arten är inte rapporterad i planområdet, men i närområdet av planområdet (kring vinterviken, varav det närmsta fyndet är rapporterat cirka 200 meter söder om planområdet). Även om arten inte påträffades vid inventeringen eller finns rapporterad inom planområdet är det möjligt att planområdet utgör en del av artens revir. Särskilt vintertid utökas storleken på ytan som mindre hackspett använder för födosök. Om planområdet används bedöms det vara av marginell betydelse då det är mycket litet samt är inklämt mellan huskroppar, medan det finns större sammanhängande skogsområden av högre kvalitet kring vinterviken.

Ekologi

Mindre hackspetten lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. För häckning krävs döda lövträd, men boträd är sannolikt sällan en begränsande faktor. I stället tycks födotillgången under senvinter och vår vara en begränsande faktor. När en individ har häckat i ett område lever den i detta nästan undantagslöst resten av sitt liv (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Populationen minskar eller förväntas minska, främst på grund av faktorer som habitatkvalitet och antal reproduktiva individer. Under de senaste 15 åren har minskningstakten varit 25 % (med ett spann på 10–40 %).

Skrattmåsar (NT)

Förekomst i området

Tre skrattnåsar har observerats som förbiflygande vid ett tillfälle. Arten bedöms inte använda planområdet på något sätt.

Ekologi

Skrattmåsen häckar främst kolonivis i sjöar med långa vassruggar eller i kärr och i anslutning till kusten. Arten är främst en flyttfågel som återvänder i mars. Den är en allätare som bland annat äter maskar och skalbaggar men födosöker också i tätbebyggda områden där den exempelvis kan hitta matrester från människor.

Status/trend

Arten har vid tidigare rödlistningstillfällen bedömts som LC (livskraftig), men populationen minskar nu i sådan takt att kriterierna för NT (nära hotad) blir uppfyllda. Arten har minskat kraftigt sedan 1980, men minskningstakten har bromsats upp under senare år. De senaste 24 åren har minskningstakten uppgått till 25 (15-50) %. Populationen i Sverige bedöms utgöras av cirka 98 000 par.

Sädesärsla

Förekomst i området

Ett par förekommer i området. Hanen observerades sjungandes, men inget bo identifierades under inventeringen. Det är möjligt att arten häckade inom eller intill planområdet 2024.

Ekologi

Arten häckar i varierande miljöer, gärna i öppen och odlad bygd men även i människans närhet. Sädesärlan är en flyttfågel som vistas i Sverige april till oktober. Den livnär sig på olika insekter.

Status/trend

Arten är inte rödlistad men har minskat med 26 % senaste 20 åren (Wirdheim 2023). Därför är det Ekologigruppens bedömning att sädesärlan är en naturvårdsrelevant art som riskerar att bli rödlistad framöver.

Ärtsångare (NT)

Förekomst i området

En ärtsångare observerades sjungandes vid ett tillfälle. Det är möjligt att arten häckar inom eller intill planområdet, men någon häckning kunde inte konstateras under 2024.

Ekologi

Ärtsångare häckar i variationsrika och mosaikartade landskap med mycket småbiotoper av öppna ytor och buskmarker. Den trivs i odlingslandskapets halvöppna betesmarker, i skogsbryn och trädgårdar och ibland även i parkmiljöer. Ärtsångaren livnär sig på insekter och deras larver, spindeldjur och i viss utsträckning även små blötdjur. Ärtsångare verkar inte ha

särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att den har ett visst indikatorvärde för värdefulla miljöer.

Status/trend

Ärtsångare är klassad som Nära hotad (NT) i den senaste rödlistan från år 2020. Den svenska populationen av ärtsångare har gått ned cirka 20% de senaste tio åren (ArtDatabanken 2020). Ärtsångare missgynnas bland annat av avverkning av grova och gamla träd och när brynmiljöer försvinner.

Östersjötrut (VU)

Förekomst i området

Ett par östersjötrutar observerades med besök på trolig boplat. Det är troligt att de häckar på omkringliggande hustak. Paren använder inte själva planområdet för födosökning eller häckning.

Ekologi

Östersjötrut (*Larus fuscus fuscus*) är en underart av silltruten (*Larus fuscus*). Underarten häckar längs Östersjöns kuster i Sverige, Finland och Estland, i norra Norge, vid insjövatten spridd över hela södra och mellersta Finland, vidare i ryska Karelen till Onega och södra delen av Vita Havet i öster. Den häckar vanligen kolonivis på låga och skoglösa skär. Den kan även häcka på hustak i samhällen. Arten är en allätare som främst äter fisk, men även insekter, dagmaskar och restavfall kan ingå i födan, varför den kan ses födosöka i samhällen. Östersjötruten är en flyttfågel som lämnar Norden under juli till oktober och flyttar till östra medelhavsländerna, Svarta havet och framför allt till sjöar i Riftdalen och västerut i Kongobäcken ut till Atlantkusten (ett flyttmönster som skiljer sig från de andra underarterna).

Status/trend

Östersjötrut är rödlistad som VU (sårbar). Minskningen av silltruten beror huvudsakligen på östersjötrutens kraftiga minskning i Östersjön, från cirka 17 000 par till dagens cirka 9000. Samtidigt som östersjötruten har minskat i Sverige har utbredningens tyngdpunkt förskjutits norrut. Under 1970-talet fanns två tredjedelar av beståndet längs Götalands och Svealands kuster, men numera är norrlandsbeståndet ungefär lika stort som det i södra Sverige.

Vanligt förekommande fågelarter

I samband med inventeringen noterades en stor mängd mer vanligt förekommande fågelarter. Dessa arter redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal par.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Blåmes	Besöker bebott bo 9/4	Trolig häckning	4 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5
Bofink	Spel/sång	Möjlig häckning	1 ex	9/5, 16/5
Gransångare	Spel/sång	Ej häckning	1 ex	29/4
Koltrast	Spel/sång	Trolig häckning	3 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Nötskrika	Lockläte	Möjlig häckning	1 ex	27/3
Nötväcka	Spel/sång	Möjlig häckning	1 ex	13/3, 27/3
Ringduva	Upprörd/varmande	Trolig häckning	2 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Rödhake	Spel/sång	Trolig häckning	1 ex	13/3, 27/3, 9/4, 29/4, 9/5, 16/5
Skata	Besöker bebott bo 9/4	Konstaterad häckning	1 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 9/5, 16/5
Steglits	Spel/sång	Trolig häckning	3 ex	13/3, 9/4, 19/4, 9/5
Stenknäck	Spel/sång	Trolig häckning	1 par	13/3, 27/3, 16/5
Större hackspett	Konstaterad häckning	Konstaterad häckning	1 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 29/4, 16/5
Svarthätta	Par i lämplig häckbiotop	Trolig häckning	1 par	29/4, 16/5
Talgoxe	Spel/sång	Trolig häckning	4 par	13/3, 27/3, 9/4, 19/4, 9/5, 16/5
Trädkrypare	Spel/sång	Möjlig häckning	1 ex	16/5

Lagstiftning för fåglar

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §.

Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022

Regeringen fattade 2022-06-16 beslut om att förändringar i artskyddsförordningen. Förändringarna, som berör fåglar omfattas av förordningens 4 §, och trädde i kraft 2022-10-01 (Regeringskansliet 2022).

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Skrivningen i punkt 4 i den tidigare förordningen angav att fortplantningsområden och viloplatser ej fick skadas eller förstöras. Detta strikta skydd som omfattade alla vilda fåglar utgår nu alltså.

Skyddet inriktas nu på arter där påverkan i form av skogsbruk eller exploatering kan leda till att arternas populationer (regionalt eller lokalt) påverkas negativt. Störning som orsakar sådan påverkan är således förbjuden.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter

- arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population
- arter som tidigare varit rödlistade som omfattas är de arter där populationen inte minskar men där denna stabiliserats på en lägre nivå (minst $<-25\%$) på grund av habitatförändringar i Sverige. Arter som återgått till en tillfredsställande nivå omfattas ej.

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen ska lagen tolkas som att det efter den 2022-10-01 inte längre finns ett strikt skydd mot att skada fortplantningsområden (Artskyddsförordningen 2007). Detta skydd ersätts då av förbud mot att störa arter så att deras population kan skadas.

Tillfredsställande population

EU-domen i mars 2021 innebar att det inte var tillåtet att negativt påverka lokal population/bevarandestatus av någon fågelart. Den nya lagstiftningen innebär att det nu istället är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras.

Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Det ska tilläggas att det finns en stor osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i den nya lagstiftningen. Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Förslag till vidare utredningar

De naturvårdsrelevanta fågelarterna liksom vanligt förekommande fågelarter har ett starkt lagligt skydd och påverkan på arterna som förekommer som häckande i detaljplaneområdet bör utredas. Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds. En artskyddsutredning kan också ge förslag på skyddsåtgärder i syfte att undvika störning som riskerar att populationerna av förekommande fågelarter inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Referenser

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022. Lunds universitet.

Ekologigruppen 2024. Naturvärdesinventering vid Ekensberg. Ekologigruppen Ekoplan AB.

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

Ottosson, U., R. Ottvall, J. ElMBERG, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Artskyddförordningen 2007. SFS 2007:845.

Artskyddförordningen 2022. SFS 2022:946

Wirdheim 2022. Sveriges fåglar 2022. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2021. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Digitala källor:

Artdatabanken 2024. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning> (Hämtad: 2024-05-21)

Artportalen 2023. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2024-05-21)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Svensk Fågeltaxering. <http://www.fageltaxering.lu.se/> (Hämtad: 2024-05-21)

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Fyra besök genomfördes i inventeringsområdet genom att området systematiskt gicks igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPad med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, kön (om möjligt), antal och häckningskriterie/aktivitet.

Fältbesöken startade strax efter soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar och avslutades under förmiddagen eftersom fågelaktiviteten vanligtvis avtar successivt fram på dagen. I tabell 4 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 4. Tidpunkt för inventeringstillfällen och inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2024-03-13	Ossian Rydebjörk
2	2024-03-27	Ossian Rydebjörk
3	2024-04-09	Ossian Rydebjörk
4	2024-04-19	Ossian Rydebjörk
5	2024-04-29	Ossian Rydebjörk
6	2024-05-09	Ossian Rydebjörk
7	2024-05-16	Ossian Rydebjörk
8	2024-05-24	Ossian Rydebjörk

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fågelpar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken för en fullständig revirkartering rekommenderar åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar (Naturvårdsverket 2012). Fältbesöken fördelas under fåglarnas häckningstid och ska utföras under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är att det i vissa fall, med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (faktaruta sidan 4). För dessa arter har revir ritats ut. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, har ett till två besök förlagts nattetid. Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts, men bedömningen är att en rovfågelhäckning sannolikt hade uppmärksamats vid inventeringen.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska konstateras är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Hänsyn tas också till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5.

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering

letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etc.), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Permanent revir identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är troligt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterie det vill säga besöker bebott bo, mat till ungar, nyligen flygga ungar med mera noterats.

Tabell 5. Häckningskriterier/aktiviteter enligt Birdlife

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13.Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplat	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggskal	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrementssäck		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobygge		

Bilaga 3. Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordningssynpunkt

Arter redovisade i tabell 6 bedöms inte häcka inom inventeringsområdet utan rör arter som uppehåller sig i området vintertid, rastar under flyttningen eller är förbiflygande.

Tabell 6. Tabellen visar naturvårdsrelevanta arter registrerade på databasen Artportalen som inte bedöms ha fortplantningsområden eller viloplatser inom inventeringsområdet under åren 2004-2023. Det rör till exempel arter som uppehåller sig i området vintertid eller är förbiflygande. FD=Arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1. Rödlisterkategorier: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad. LC=livskraftig.

Art	RK	Förekomst	Datum
Havsörn	NT	Noterad med låg noggrannhet, rapporterad inom hela Ekensberg.	20/1 2022
Strandskata	NT	Noterad med låg noggrannhet, rapporterad inom hela Ekensberg	15/4 2022